

ΤΑ ΚΤΙΡΙΑ - ΟΙ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ - ΤΑ ΠΡΟΣΩΠΑ

Τα πρώτα πολυκαταστήματα στην παλιά Πάτρα

Η ΑΡΧΗ ΕΓΙΝΕ ΣΤΑ ΤΕΛΗ ΤΟΥ 19ΟΥ ΑΙΩΝΑ ΜΕ ΤΟ «Α LA MENAGERE» ΤΟΥ ΑΘΑΝΑΣΙΟΥ

ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ ΑΦΙΕΡΩΜΑΤΟΣ
ΤΑΣΟΣ ΣΤΑΘΟΠΟΥΛΟΣ

Το «A La Menagere», υπήρξε το πρώτο πολυκατάστημα στην Πάτρα. Λειτουργήσε ήδη από το 1890, ενώ το 1909 υπέστη ολική ανακαίνιση. Ήταν ιδιοκτησίας Α. Σ. Αθανασίου και βρισκόταν στη γωνία των οδών Μαιζώνος και Αγίου Νικολάου, στο ίδιο ακριβώς σημείο που λειτουργήσε αργότερα ο «Κλαουδάτος», και ο «Μουστάκης». Πωλούσε εφόδια νοικοκυριού.

Ο «Μουστάκης» έφερε στην πόλη την έννοια του πολυκαταστήματος και διδάξε πολλές γενιές εμπόρων που ακολούθησε επέλεξαν τη δική τους επιχειρηματική διαδρομή. Εκεί στην τεράστια έκταση σε σχήμα «Γ» και τις εισόδους σε τρεις δρόμους (Ερμού, Μαιζώνος, Αγίου Νικολάου), το οποίο εκτεινόταν σε δύο ορόφους και 2.500 τετραγωνικά ξεκίνησε ο καλτασμός, ο οποίος έφερε τον «Μουστάκη» στην κορυφή της αγοράς, κατορθώνοντας να συγκεντρώσει σε ένα χώρο όλη σχεδόν την εμπορική δραστη-

ριότητα της πόλης, από παιχνίδια, ρούχα, εσώρουχα, μαγιό, είδη σα και κάμπινγκ, μέχρι ηλεκτρικές συσκευές, πλαστικά, γυναικεία υφάσματα, μικροέπιπλα και μπιζού. Το «A La Menagere», που σημαίνει «Η Νοικοκυρά» έμελλε να γράψει ιστορία στα του Εμπορικού Κόσμου της Ελλάδας. Με την οποία καταπιναστώμαστε στο ανά χείρας τεύχος των «Επιλογών» της «Πελοποννήσου».

1. Το A La Menagere» σε καρτ - ποστάλ του 1904 (Φωτοκάρτα εκδόσεων Α.Β. Πάσχα Νο 61, συλλογή Βασίλη Καραβασιλή)
2. Το «A La Menagere» σήμερα, με την προσθήκη του α' ορόφου και πάντα ευδιάκριτη την αναφορά στο παρελθόν του (google maps)

ΟΙ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΕΣ ΚΑΙ ΟΙ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ ΜΑΣ κατά τον 19ο και τον 20ό αιώνα είχαν κατατάξει την Αχαΐα στην πρωτοπορία της Ελλάδας και της Ευρώπης. Είχαν φέρει ανάπτυξη, ευημερία και πολιτισμό. Σήμερα, δυστυχώς, διανύουμε την πιο «σκοτεινή» περίοδο. Οι επιχειρήσεις και οι επαγγελματίες πλήττονται, ενώ η Αχαΐα είναι στις τελευταίες θέσεις σε όλους τους δείκτες. Η παράταξη «Επιμελητήριο Πρωταγωνιστής» ιδρύθηκε για να μετατρέψει το Επιμελητήριο από «απόντα» σε «πρωταγωνιστή» της προσπάθειας να πάρει ξανά η Αχαΐα τη θέση που της αρμόζει στην Ελλάδα και την Ευρώπη. Στο πλαίσιο αυτό, σας προσφέρουμε μια σειρά Ενθέτων που περιγράφουν την ένδοξη ιστορία των επιχειρήσεων και των επαγγελματιών της Αχαΐας.

Η ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΩΝ ΜΕΛΩΝ ΤΟΥ ΕΜΠΟΡΙΚΟΥ ΚΑΙ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΚΟΥ ΕΠΙΜΕΛΗΤΗΡΙΟΥ ΑΧΑΪΑΣ

- Η ανάπτυξη και η τοπική οικονομία στον 19ο και 20ό αιώνα
- Βιομηχανίες-Επιχειρήσεις-Πρόσωπα-Γεγονότα

ΧΟΡΗΓΟΣ ΕΚΔΟΣΗΣ

ΕΠΙΜΕΛΗΤΗΡΙΟ ΠΡΩΤΑΓΩΝΙΣΤΗΣ
ΔΗΝΙΟΥΡΓΟΥΜΕ ΤΟ ΜΕΛΛΟΝ

ΓΙΟΡΤΕΣ 1899

Η Πάτρα υποδέχεται το νέο έτος

ΨΩΝΙΑ ΣΤΟ ΠΡΩΤΟ ΠΟΛΥΚΑΤΑΣΤΗΜΑ ΤΗΣ ΠΟΛΗΣ

Ένα μεγάλο όσο και αναλυτικό κείμενο στην πρώτη σελίδα του «Νεολόγου» την Πέμπτη 30 Δεκεμβρίου 1899. Ο συντάκτης παρουσιάζει την κίνηση στην αγορά, με επίκεντρο, για μια ακόμα φορά, την οδό Μαιζώνος εκεί όπου κυριαρχούσε το πρώτο πολυκατάστημα της πόλης. Αναφέρεται ειδικά και το μοναδικό «Μεναζέρ» δηλαδή το

πρώτο, τρόπον τινά, εμπορικό κέντρο στην Ελλάδα, το οποίο λειτουργούσε στην νοτιοδυτική γωνία της διασταύρωσης Αγίου Νικολάου και Μαιζώνος, κτίριο που στέκει ακόμα και μάλιστα με την πινακίδα «Menagere» να σώζεται και να είναι ευδιάκριτη σε όποιον σπικώσει το κεφάλι του. Ένα χαρακτηριστικό απόσπασμα: «Θα ήτο αδικημα διά τας Πά-

τρας μέγα, θα ήτο παραγκωνισμός και περιφρόνησις της πόλεως μας αδικαιολόγητος, αν ο «Νεολόγος» δεν ωμίλει κατά τας ημέρας ταύτας περί της αγοράς αυτών. Και θα ήτο αδικημα διότι η Πατρινή αγορά δεν υστερεί ποσώς της Αθηναϊκής εις τε τον στολισμόν και τον πλούτον των ειδών της, ούτε έπαυσε ποτέ να παρακολουθῆ την πρόδον εις κάθε της βήμα και να εξυπηρετῆ τὰς αξιώσεις και τὰ γούστα της πόλεως με δ,τι παράγουσιν οι τελευταίοι συρμοί τέλειον, ωραίον, εκπληκτικόν, αξιόλογον. Ίδιως η φετεινή πρωτοχρονιά είνε απεριγράφτος εις τα είδη της αγοράς μας, είνε αζωγράφτος εις τον πλούτον των ειδών με τα όποια στολιζεται, εις την ποικιλίαν των ειδών με την οποίαν παρουσιάζεται».

τή τας αξιώσεις και τα γούστα της πόλεως με ό,τι παράγουσιν οι συρμοί τέλειον, ωραίον, εκπληκτικόν, αξιόλογον. Ίδιως η φετεινή πρωτοχρονιά είνε απεριγράφτος εις τα είδη της αγοράς μας, είνε αζωγράφτος εις τον πλούτον των ειδών με τα όποια στολιζεται, εις την ποικιλίαν των ειδών με την οποίαν παρουσιάζεται».

ΞΞ ΦΕΤΕΙΝΗ ΠΡΩΤΟΧΡΟΝΙΑ

ΠΩΣ ΤΗΝ ΥΠΟΔΕΧΟΝΤΑΙ
ΑΙ ΠΑΤΡΑΙ

ΠΛΟΥΤΟΣ ΣΤΑΛΟΓΗΣ ΚΑΙ ΘΗΣΑΥΡΟΣ ΕΙΔΩΝ

Ίδιος είναι τὰ καταλλυλότερα δώρα τὰ ώφέλιμώτερα πράγματα.

Η ΟΔΟΣ ΜΑΙΖΩΝΟΣ

Θα ήτο αδικημα διά τας Πάτρας μέγα, θα ήτο παραγκωνισμός και περιφρόνησις της πόλεως μας αδικαιολόγητος, αν ο «Νεολόγος» δεν ωμίλει κατά τας ημέρας ταύτας περί της αγοράς αυτών. Και θα ήτο αδικημα διότι η Πατρινή αγορά δεν υστερεί ποσώς της Αθηναϊκής εις τε τον στολισμόν και τον πλούτον των ειδών της, ούτε έπαυσε ποτέ να παρακολουθῆ την πρόδον εις κάθε της βήμα και να εξυπηρετῆ τὰς αξιώσεις και τὰ γούστα της πόλεως με δ,τι παράγουσιν οι τελευταίοι συρμοί τέλειον, ωραίον, εκπληκτικόν, αξιόλογον.

Ίδιως η φετεινή πρωτοχρονιά είνε απεριγράφτος εις τα είδη της αγοράς μας, είνε αζωγράφτος εις τον πλούτον των ειδών με τα όποια στολιζεται, εις την ποικιλίαν των ειδών με την οποίαν παρουσιάζεται».

Α! είνε ωραίον τὸ θέμα τῆς οδοῦ Μαιζώνος και επιβάλλεται μία συνοπτική περιγραφή ὅλου αὐτοῦ τοῦ εκπληκτικοῦ πλουτοῦ και ἀξίει να περιλάσσει ἀπο τῶν στηλῶν τοῦ «Νεολόγου» και ἀπο τῆς προσοχῆς τῶν ἀναγνωστῶν μας τὰ διάφορα καταστήματα με τὰ είδη των τὰ πλούσια εις ἀξίαν, με τὰ δώρα των τὰ ἀνέφραστα εις ωριότητα.

ΤΙΣ ΤΟΚ ΠΑΡΑ ΜΕΙ ΤΟΥΤΗ

ΑΝΔΡΕΑΣ ΓΕΩΡΓΙΑΔΗΣ

Λειτουργώντας το «Κατράντζος Σπορ»

© Υπόλοιπο από ψώνια στου Κατράντζου (αρχείο Σπύρου Αγγελόπουλου)

Το 1962 κι ενώ ήδη λειτουργούσε στην Πάτρα το παρόντιμα του «Κατράντζος Σπορ», αθηναϊκό μαγαζί με αθλητικά είδη, ζητήθηκε από τον Ανδρέα Γεωργιάδη επίλεκτο στέλεχος του ΝΟΠ, να αναλάβει προσωρινά καθήκοντα διευθυντή, στη θέση της αποχωρησάσης διευθύντριας. Ο Γεωργιάδης ήταν φίλος με τους ιδιοκτήτες της Εταιρείας, τους αδελφούς Γιώργο και Νίκο Κατράντζο, οι οποίοι του ζήτησαν να επιβλέπει για λίγες μέρες το κατάστη-

μα, μέχρις ότου αναλάβει κάποιος διευθυντής. Τελικά ο Γεωργιάδης έμεινε στο μαγαζί και εργάστηκε εκεί μέχρι τέλους. Το «Κατράντζος Σπορ» στεγαζόταν στη Μαιζώνος, δίπλα ακριβώς από τον καθολικό ναό του Αγίου Ανδρέα (προς την Αγίου Νικολάου). Από κει ψώνιζαν αθλητικά όλοι οι Πατρινοί! Ειδικά, για αθλητικά παπούτσια, όσοι είχαν λεφτά τα προμηθεύονταν από το «Κατράντζος» και μιλάμε για τη δεκαετία του '60!

ΚΟΣΜΗΜΑ ΣΤΗΝ ΕΡΜΟΥ

Οι αδελφοί Φουρτούνη

Ακόμα ένα μεγάλο πολυκατάστημα λειτουργούσε στην Πάτρα ήδη από τις αρχές του 20ού αιώνα.

Ο λόγος για την επιχείρηση των αδελφών Φουρτούνη, Ρήγα Φεραίου και Ερμού, σε κτίριο που σώζε-

ται έως σήμερα, κατάστημα που ιδρύθηκε το 1906. Φημιζόταν για την ποιότητά του και το εύρος των

προϊόντων, καθώς πωλούσε από γυαλικά, σερβίτσια, βάζα μέχρι κυνηγετικά είδη!

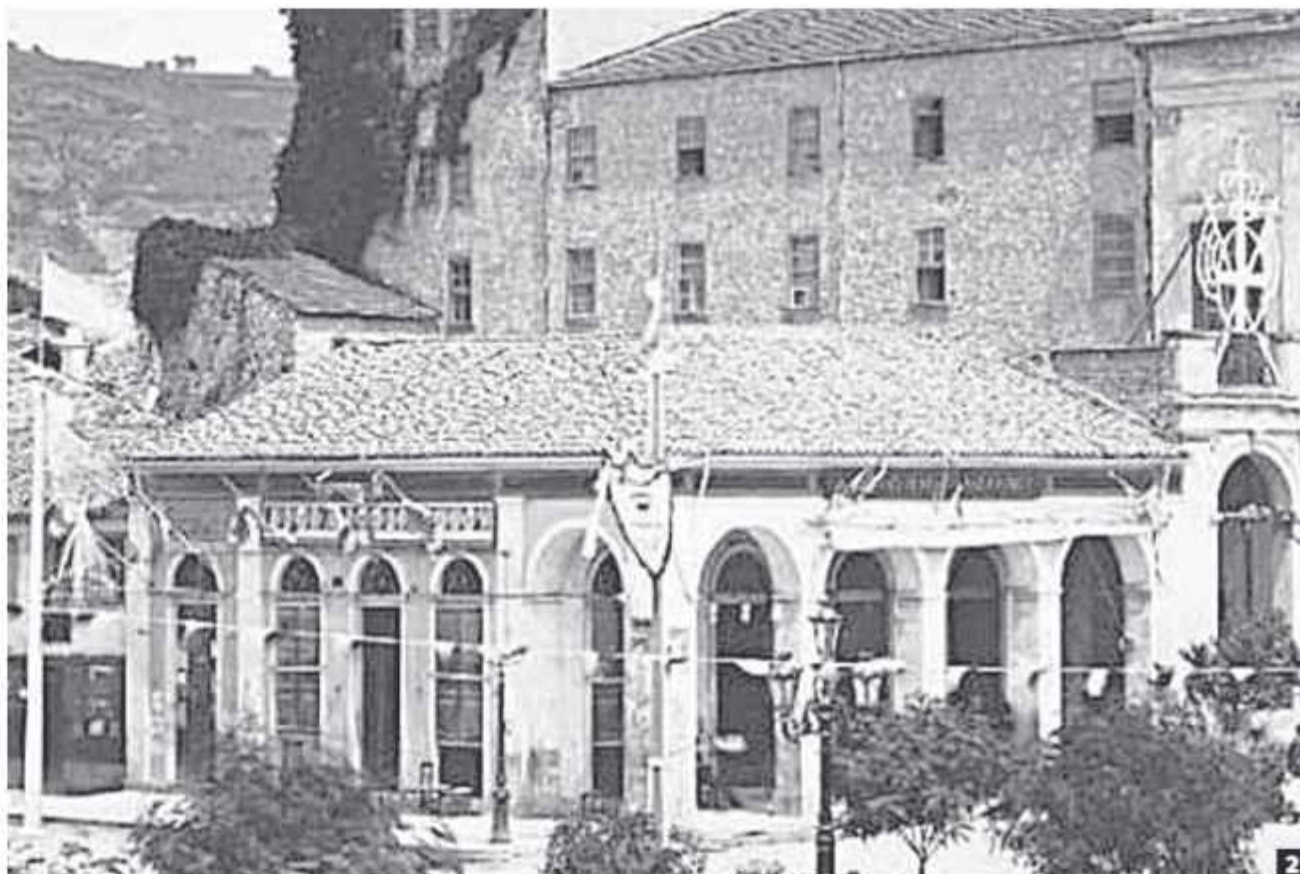

- 1 Επιστολή της 3ης Απριλίου 1914 προς την εταιρεία του Χ.Δ. Αργυρόπουλου στον Πειραιά (αρχείο Σπύρου Σιδέρη)
- 2 Μέρος μόνο των όσων πωλούσε. Διαφήμιση στον «Οδηγό των Πατρών» του 1910, έκδοση Ευμορφόπουλου / Σβέτσου (αρχείο Ανδρέα Αύλιχου)
- 3 Το κατάστημα σε σπάνια καρτ-ποστάλ (συλλογή Γιάννη Μυλωνά)

ΤΡΙΑ ΔΙΑΦΟΡΕΤΙΚΑ ΚΤΙΡΙΑ

Ο «Πανταζής» στην πλατεία Γεωργίου

ΣΤΗ ΓΝΩΡΙΜΗ ΓΩΝΙΑ, ΔΙΠΛΑ ΑΚΡΙΒΩΣ ΑΠΟ ΤΟ ΔΗΜΟΤΙΚΟ ΘΕΑΤΡΟ

Τρία διαφορετικά κτίσματα είχαμε στην βορειοανατολική γωνία της πλατείας Γεωργίου με την οδό Μαιζώνος, η γωνία «Πανταζή» δηλαδή. Εκεί όπου στεγάστηκε ένα αγαπημένο πολυκατάστημα της Πάτρας, ιδιοκτησίας Κ. Ν. Πανταζή. Το πρώτο -πιθανώς- από τα τρία χτίστηκε τον 19ο αιώνα και ήδη «είχε» τα χρονάκια του, όταν πρωτοφωτογραφήθηκε κάπου στα 1890. Αγνωστο το πότε ακριβώς γκρεμίστηκε, πάντως τη δε-

κατία του '20 υπήρχε νέο σπίτι στη θέση του

ΤΟ ΔΕΥΤΕΡΟ ΚΤΙΡΙΟ

Στη θέση του πρώτου κτιρίου «Πανταζή» στη Μαιζώνος και πλατεία Γεωργίου κατασκευάστηκε το συγκεκριμένο κτίριο.

Είχε ιδιαίτερη αρχιτεκτονική, ίδιας μορφής και στιλ όπως τα δύο κτίρια επί της Μαιζώνος και Ερμού (οικία Ηλιόπουλου) και το απέναντί του. Δεν ευτύχησε να προλάβει τις εποχές που τέτοιου είδους κτίρια χαρακτηρίστηκαν δι-

ατηρητέα. Κατεδαφίστηκε και στη θέση του χτίστηκε η περίφημη πολυκατοικία «Πανταζή» με τα πολλά γραφεία και μαγαζιά.

ΤΟ ΤΡΙΤΟ ΚΤΙΡΙΟ

Διαβάζουμε στην καταχώριση της 6ης Ιουνίου 1971, στην «Π»:

Μακέττα του ανεγειρομένου κτιρίου του Εμπορικού Οίκου ΠΑΝΤΑΖΗ, επί της πλατείας Γεωργίου και Μαιζώνος, μελετηθέντος υπό του αρχιτέκτονος - μηχανικού Ανδρέου Κανελλοπούλου. Ούτω αι Πά-

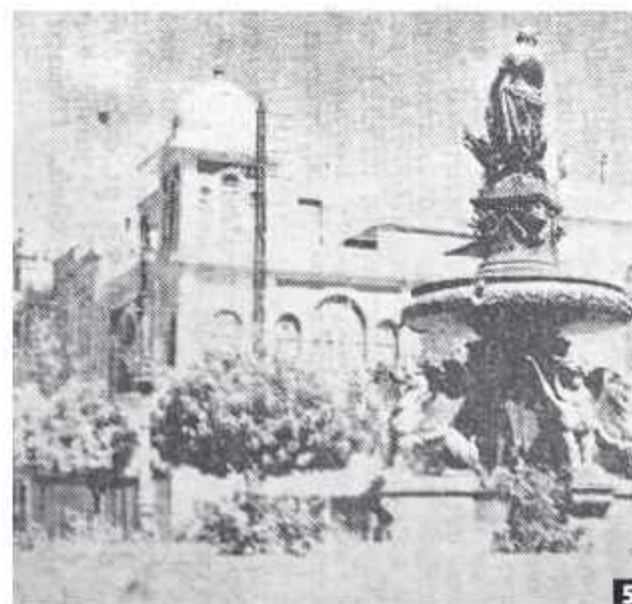
τρα των 120.000 κατοίκων θ' αποκτήσουν, εντός 5-6 μηνών, το 3ώροφον τούτο μέγαρον σε στιλ μίνι - ουρανοξύστου, του οποίου αι προσόψεις θ' αποτελούνται από τελείως σύγχρονα υλικά, ήτοι αλουμίνιον, μάρμαρο, κρύσταλλο και SYMA - SYSTEM, ένα δυναμικό σύνολο σύγχρονης κατασκευής από τα υποδειγματικώτερα της Ευρώπης, στο είδος του. Ο Οίκος ΠΑΝΤΑΖΗ έχει προγραμματίσει να καλύψει όλες τις ανάγκες ενδύσεως σε υφάσματα και έτοιμα, Αν-

δρικά, Γυναικεία και Παιδικά είδη εκ των καλλιτέρων συλλογών της Χώρας μας και του εξωτερικού, εις Οίκους τους οποίους έχουν διαβιβασθή ήδη παραγγελίαι και αποκλειστικότητες από επιτόπιον προ καιρού επίσκεψιν και επιλογήν εκεί των φορέων του. Επίσης τα είδη οικιακού εξοπλισμού κυρίως εις ρουχισμόν και τάπητας, θα έχουν μίαν επιβλητικήν παρουσίαν εις τας συλλογὰς ποιότητος του Οίκου Πανταζή. Η Επιχείρησις ΠΑΝΤΑΖΗ,

ανανεωμένη εις την δομήν της, βασίζεται εις σύγχρονες αντιλήψεις εξυμνητήσεως και συναλλαγών μετά των καταναλωτών, εμελετήθησαν δε οι χώροι αισθητικής εμφανίσεως εκάστου ορόφου, λειτουργικής φωτισμού και εκθέσεως των εμπορευμάτων από το Τεχνικόν Γραφείον του αρχιτέκτονος Ανδρ. Κανελλοπούλου, στον οποίον οφείλεται και το άλλο σύγχρονο έργο των Πατρών επί των οδών Μαιζώνος και Παντανάσσης, ως και πλείστα άλλα έργα

1 Το 1957. Διατήρησε, όπως και ο προκάτοχός του, καμάρες στην πλευρά επί της πλατείας. Ευθεία τμήματα και πολλά ημικύκλια το χαρακτηρίζουν, για δεκαετίες ξεχώριζε ο τρούλος του! **2** Έτσι ακριβώς ήταν το 1895. Πίσω του φαινόταν το Εσχατοβούνι, δίπλα του, το δημοτικό θέατρο με τον ένα τοίχο ασοβάτιστο! **3** Ακόμα μία φωτογραφία του, επίσης το 1895. Εφερε καμάρες... **4** Φόντο τελετή με την βασίλισσα Φρειδερίκη **5** Κατά την απελευθέρωση της Πάτρας από τη Ναζιστική κατοχή, μπροστά Αγγλοι στρατιώτες.

εδώ και εν Αθήναις, καθώς και έργα διεθνών εταιρειών, ως της Β.Ρ. Σουπεργκάτζ και φιλοδοξεί ν' αποτελέσει ένα σταθμόν εις την σύγχρονον Δομικήν και Κτιριολογίαν. Σοβαρές καινοτομίες προβλέπονται ως προς την εκμετάλλευσιν κυρίως του χώρου του ισόγειου, όπου, αντίθετα με τα παραδεγεγμένα, ο χώρος ούτος δεν χρησιμοποιείται ως χώρος κλειστός καταστήματος, αλλ' ως χώρος ανοικτός τόσον διά την υποδοχή των πελατών, όσον και διά την έκθεσιν των καλλιτέρων ειδών των Καταστημάτων του Οίκου ΠΑΝΤΑΖΗ. Ούτω, σε οποιαδήποτε ώρα εργάσιμο ή μη, ο χώρος ούτος θα είναι ανοικτός, κατάλληλα φωτισμένος, ώστε ν' αποτελή μίαν διαρκή έκθεσιν ειδών, τα οποία θα προσφέρουν τα καταστήματα ΠΑΝΤΑΖΗ.

Τα κυρίως καταστήματα - τμήματα, ευρισκόμενα εις τους ορόφους, θα εξυπηρετούνται διά ταχύτατων ανελκυστήρων, δυναμένων να μεταφέρουν 12 άτομα συγχρόνως εντός 18" εις τον 8ον όροφον.

Το όλον κτίριον θα έχη επιθυμητήν θερμκρασίαν και υγρασίαν. Ο φωτισμός του είναι ειδικώς μελετημένος παρά του ειδικού εξ Αθηνών μηχανολόγου - ηλεκτρολόγου Ευαγγ. Λινού όχι μόνον να είναι άπλετος από απόψεως εντάσεως, αλλά και φωτισμός, όστις διά κατάλληλως επιλεγουσμένων φωτιστικών σωμάτων, να δίδη φάσμα κατά προσέγγισιν το αυτό με το φάσμα του ηλιακού φωτός, ώστε να γίνωται αίσθηται παρά του Κοινοῦ και αι λεπτότεροι αποχρώσεις των χρωμάτων των πωλουμένων ειδών.

Δηλαδή εισάγεται ένας νεωτερισμός και εδώ και δεν απαιτείται προσφυγή εις τον

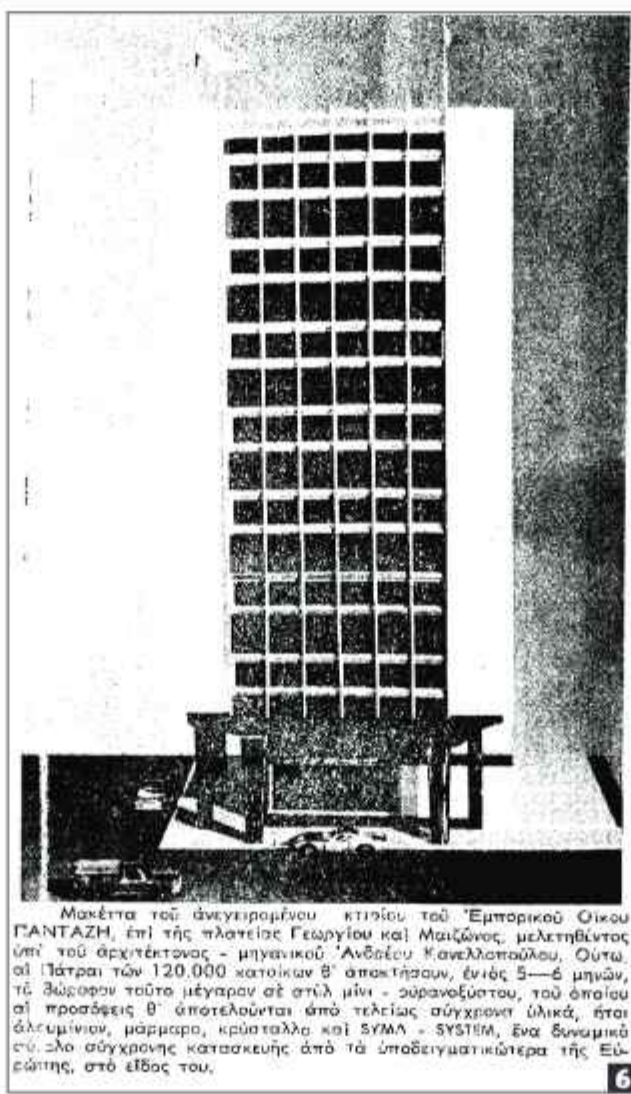
ήλιον της ημέρας -δυσσεύρετος κατά τον χειμώνα- διά να εκτιμηθή παρά του πελάτου η αξία ενός χρώματος. Εξ άλλου, προβλέπεται και εξωτερικός φωτισμός του Κτιρίου καθ' όλον το ύψος του όστις να προσδίδη ψαντασμαγορικὴν θέαν την νύκτα, λίαν ενδιαφέρουσαν και διά την πλατείαν Γεωργίου και την οδόν Μαιζώνος.

Διά την όλην μελέτην του έργου ειργάσθη ολόκληρον επιτελείον επιστημόνων, ήτοι αρχιτέκτονος, πολιτικού μηχανικού ηλεκτρολόγου - μηχανολόγου και διακοσμητοῦ της Σχολῆς Κα-

Στη θέση του πρώτου κτιρίου «Πανταζή» στη Μαιζώνος και πλατεία Γεωργίου κατασκευάστηκε το συγκεκριμένο κτίριο.

λόν Τεχνών, κ. Ν. Μαυρικάκη, αποτελεί δε αναμφισβητήτως απόκτημα διά την ανερχομένην Οικονομίαν των Πατρών και δυναμικόν δημιούργημα της επωνυμίας του ΟΙΚΟΥ ΠΑΝΤΑΖΗ, του οποίου η ανοδική παρουσία εις την Αγοράν των Πατρών πλησιάζει ζωήν ενός αιώνας».

Αυτά διάβασαν οι Πατρινοί, στο πλαίσιο της καμπάνιας προβολῆς ενός σύγχρονου και μοντέρνου κτιρίου της εποχῆς εκείνης.

1 Στην καταπράσινη η πλατεία 2 Έτσι φαινόταν τη δεκαετία του 50 από το Δημαρχείο της Πάτρας 3. Από το πάνω μέρος της πλατείας Γεωργίου 4 Κι η τέντα να γράφει «Πανταζής» 5 Πίσω από το συντριβάνι 6 Η διαφημιστική καταχώρηση με την μακέτα του κτιρίου «Πανταζή» (Αρχειό «Π») 7 Το κτίριο όπως είναι σήμερα, δεν έχει τα στοιχεία εκείνα που περιγράφονται στην διαφήμιση, φιλοξενεί και άλλου είδους καταστήματα, γυμναστήρια, καφετέριες κλπ (google maps)

ΠΟΥΣΤΑΚΗΣ - ΤΟΞΑΒΙΔΗΣ

Κοινή πορεία, κοινό τέλος

ΤΟΥΣ ΧΩΡΙΖΑΝ ΛΙΓΑ ΜΕΤΡΑ, ΚΑΗΚΑΝ ΤΟΝ ΙΟΥΝΙΟ ΤΟΥ 1983 ΚΑΙ ΤΟΝ ΙΟΥΛΙΟ ΤΟΥ 1998

Στις αρχές της δεκαετίας του '80, με επίκεντρο την Αθήνα, η Ελλάδα ζει μια παρανοϊκή περίοδο με τον εμπρησμό και την καταστροφή μεγάλων πολυκαταστημάτων. Στις 19 Δεκεμβρίου 1980 δύο ταυτόχρονες φωτιές καταστρέφουν δύο από τα ιστορικότερα πολυκαταστήματα της Αθήνας, το «Μίνιόν» και το «Κατράντζος». Το εφιαλτικό σκηνικό επαναλήφθηκε λίγους μήνες αργότερα. Στις 3 Ιουνίου 1981 έχουμε την ταυτόχρονη πυρπόληση των πολυκαταστημάτων «Κλαυδάτος» και «Ατενέ». Ακολουθεί στις 4 Ιουλίου ο «Δραγώνας» και τρεις μέρες αργότερα, στις 7 Ιουλίου 1981, η πυρκαγιά στο πολυκατάστημα «Λαμπρόπουλος» στον Πειραιά. Το μπαράζ αυτό των εμπρηστικών επιθέσεων σε έξι μεγάλα καταστήματα ήταν προ-

Η Πάτρα, σε μικρογραφία, βίωσε τη δική της καταστροφή πολυκαταστημάτων, σε διαφορετικές περιόδους και για διαφορετικούς λόγους

Ιόν τρομοκρατικών, όπως χαρακτηρίστηκαν επιθέσεων και κατά πολλούς έβαλε την «ταφόπλακα» στο ελληνικό λιανεμπόριο οδηγώντας στην εισβολή των ξένων πολυκαταστημάτων στην Ελλάδα, κατ' άλλους ήταν ένα κτύπημα κατά του ντόπιου κεφαλαίου. Η Πάτρα, σε μικρογραφία, βίωσε τη δική της καταστροφή πολυκαταστημάτων, σε διαφορετικές περιόδους και για διαφορετικούς λόγους. Δύο χρόνια μετά τον εφιάλτη της πρωτεύουσας, έχουμε την καταστροφή του Τοξαβίδη, επί της Μαιζώνος και Ερμού. Ήταν 3 Ιουνίου 1983. Πολλά χρόνια μετά, τον Ιούλιο του 1998 μια νέα πυρκαγιά, λίγα μέτρα πιο κει, καταστρέφει το άλλο μεγάλο πολυκατάστημα της Πάτρας, τον Μουστάκη. Κάπως έτσι γράφτηκε το θλιβερό τέλος δύο σπουδαίων επιχειρήσεων.

1 Σπάνια φωτογραφία από την αλυσμόνητη εποχή που μεσουρανούσε ο Τοξαβίδης στην γωνία των οδών Μαιζώνος και Ερμού. Τραβηγμένη σούρουπο καλοκαιριού, μεταξύ 1971-1975. Το ποδήλατο για τα θελήματα πάντα απέξω και ξεκλειδωτο φυσικά (ιδιωτική συλλογή) 2 Στο κέντρο της φωτογραφίας βρίσκεται το «Menagerie» και μετά ο Μουστάκης 3. Το κατάστημα «Καραζά - Μουστάκη» μετά την ανακαίνισή του, την περίοδο 1928-1932. Αναφέρει λειτουργία από το 1850 4 Ετσι ήταν το εσωτερικό του καταστήματος Μουστάκης - Καραζάς περί το 1931 5 Εργαζόμενοι στον Μουστάκη το 1990 (αρχείο Καλλιόπης Σωτηροπούλου - Σπλιωτοπούλου)

1 Ακρη δεξιά ο Παύλος Τοξαβίδης με συνεργάτες του από την Ιταλία, κάπου στα 1980 στο εσωτερικό του καταστήματος (αρχείο Βασίλη Τοξαβίδη)

2 Αρχές καλοκαιριού του 1970, εγκαινιάζεται ο Τοξαβίδης. Διακρίνονται εντός του μαγαζιού κατά τον αγιασμό, οι Βασίλης, Κώστας, Ηλίας και Παύλος Τοξαβίδης (αρχείο Βασίλη Τοξαβίδη)

3 Το λογότυπο της επιχείρησης

4 Ο Τοξαβίδης το 1972 και στο βάθος ο Μουστάκης. Εμπορικότατη κίνηση στη γωνία Μαιζώνος και Ερμού (αρχείο Πάνου Στ. Πατρικίου / Ηνωμένοι Φωτοεπεπρότερ)

5 Το κτίριο που στέγαζε τον Τοξαβίδη, σε πλάνο του 1928, παραμονή Πρωτοχρονιάς στους μπουνιάρδες (αρχείο Γιάννη Μυλωνά)

ΠΑΤΡΑΙ. Οδός Μαιζώνος παραμονή πρωτοχρονιάς.
PATRAS: Rue Masion nouvelle Noël.

ΟΜΙΛΟΣ ΚΛΑΟΥΔΑΤΟΥ

Ξεκίνημα το 1968

✪ Έτσι γράφτηκε το τέλος (Λήψη Αντζης Φλογερά)

Ο Μουστάκης προήλθε από τη συνένωση δυο παλιών καταστημάτων της Μαιζώνος, τους «Νεωτερισμούς» των Μπουρίτσα - Αναστασόπουλου (που είχαν τα πρώτα ανδρικά ρούχα και εσώρουχα για όλη την οικογένεια) και το υφασματάδικο Μουστάκης. Ήταν το 1968 που κατέβηκε ο όμιλος Κλαουδάτου από την Αθήνα, προτείνοντας συνεταιρισμό και επέκταση. Αγοράστηκαν μετοχές και στήθηκε η ανώνυμος εταιρεία. Τα μαγαζιά της Μαιζώνος ενώθηκαν με το ακίνητο της Αγίου Νικολάου το οποίο νοικιάστηκε από την Τριάντσιο, αγοράστηκε το κτίριο της Ερμού (σημερινό Ηονδος) και νοικιάστηκε το διπλανό ακίνητο της Ερμού (Collective σήμερα) το οποίο, διαμόρφωσε ειδικά η ΑΒΕΞ. Σχηματίστηκαν έτσι, στο κέντρο της πό-

λης ένα τεράστιο «Τ». Στην είσοδο της Μαιζώνος πωλούνταν καλλυντικά, μπιζού, αξεσουάρ και επάνω, είδη σπορ και λευκά είδη. Στην Αγίου Νικολάου ήταν τα γυαλικά και επάνω πλαστικά και υφάσματα. Στην Ερμού είχε στηθεί ένα πελώριο παιχνιδάδικο και μεταγενέστερα τα προϊόντα της εταιρείας ΒΗΣ. Όλη η Πάτρα έμπαινε στο μαγαζί. Γνωστοί και άγνωστοι ήταν λες και έκαναν επίσκεψη, ψώνιζαν και μας έλεγαν «τα δικά τους». Υπήρχε μια μοναδική οικειότητα, όχι αυτή η απρόσωπη αίσθηση που επικρατεί σήμερα στα πολυκαταστήματα. Με τις ώρες οι υπεύθυνοι συζητούσαν με τον κόσμο. Γενικός διευθυντής ήταν ο Λάκης Μπουρίτσης. Ανανεωνόταν διαρκώς το εμπόρευμα. Το προσωπικό είχε φτάσει και τα 130 άτομα.

«ΤΟΞΑΒΙΔΗΣ»

Τρόμος στην καρδιά της Πάτρας

Η ΚΑΤΑΣΤΡΟΦΗ ΤΟΥ 1983 ΠΟΥ ΣΥΓΚΛΟΝΙΣΕ ΤΗΝ ΠΑΤΡΑ

Τρομακτική σε έκταση πυρκαγιά ξέσπασε το απόγευμα της Παρασκευής 3 Ιουνίου 1983 στο κεντρικότερο σημείο της πόλης. Παρανάλωμα της φωτιάς έγινε μέσα σε ελάχιστο χρόνο το πολυκατάστημα νεωτερισμών Β. Τοξαβίδη και Υιοί Α.Ε. Πύρινες γλώσσες και μαύρα σύννεφα καπνού προκάλεσαν μεγάλες ζημιές σε γειτονικά καταστήματα. «Οι μάνικες της Πυροσβεστικής φάνηκαν ανίσχυρες να αντιμετωπίσουν τη μανία της φωτιάς που ο σφοδρός θερινός απογευματινός αέρας συνεχώς δυνάμωνε. Η ορατότητα στην πλατεία Γεωργίου αλλά και σε

αρκετή απόσταση μέχρι την οδό τριών Συμμάχων έφτασε στο μηδέν από τα μανιτάρια καπνού που έζωσαν σχεδόν όλη την πόλη. Χιλιάδες συμπολίτες έζησαν από κοντά το έργο καταστολής της πυρκαγιάς που στοίχισε υλικές ζημιές δεκάδων εκατομμυρίων και άφησε άνεργους δεκάδες οικογενειάρχες», ανέφερε την επομένη στην «Ημέρα» ο Ανδρέας Αδαμόπουλος. Χιλιάδες πατρινοί μαζεύτηκαν σε μικρή απόσταση από το σημείο της καταστροφής. Επειδή απαγορεύτηκε η κυκλοφορία των οχημάτων στο τμήμα των καινόμενων μαγαζιών, παρατηρήθηκε τρο-

✪ Χιλιάδες κόσμο παρακολουθεί την προσπάθεια κατάσβεσης (www.plusmag.gr)

μερή συμφόρηση στις άλλες κεντρικές αρτηρίες. Στο κατάστημα εργάζονταν 30 υπάλληλοι, οι περισσότεροι από τους οποίους, ιδίως οι κοπέλες, δεν μπορούσαν να συγκρατήσουν τα δάκρυά τους βλέποντας την επιχείρηση όπου εργάζονταν να γίνεται στάχτη. Στην ίδια ψυχική κατάσταση ήταν και οι ιδιοκτήτες Κώστας και Παύλος Τοξαβίδης. Αμίλητοι παρακολουθούσαν τις φλόγες να κατατρύχουν την περιοχή τους. Μέχρι στις 10 το βράδυ υπήρχαν μικροεστίες, τις οποίες προσπαθούσαν να σβήσουν οι πυροσβέστες. Ζημιές έπαθαν από τα νε-

ρά και τους καπνούς τόσο ο Μουστάκης όσο και τα καταστήματα υφασμάτων του Β. Τσιρώνη, ειδών δώρων των Τέτης και Λέλας Κανελοπούλου καθώς και το κατάστημα νεωτερισμών του Ηλία Τοξαβίδη, στην οδό Ερμού. Η φωτιά έγινε αντιληπτή από διερχόμενους πολίτες λίγο μετά τις 4 τα απόγευμα. Το κτίριο κυριολεκτικά λαμπάδιασε, καταστρέφοντας ολοσχερώς το γνωστό πολυκατάστημα Τοξαβίδη, στη γωνιά των οδών Μαιζώνος και Ερμού. Το ιστορικό κέντρο της πόλης έζησε μια πύρινη κόλαση, καθώς απειλήθηκε ολόκληρο οικοδομικό τετράγωνο.

ΠΑΛΙΑ ΠΟΛΥΚΑΤΑΣΤΗΜΑΤΑ

Κάποτε στην Πάτρα

ΤΑ ΠΡΩΤΑ ΕΜΠΟΡΙΚΑ ΜΑΓΑΖΙΑ ΚΑΙ ΣΟΥΠΕΡ ΜΑΡΚΕΤ

Μερικές χαρακτηριστικές φωτογραφίες από πολυκαταστήματα στην παλιά Πάτρα και από τα πρώτα υπερ-μαγαζιά, τα πρώτα υπέρ-μπακάλικα, δηλαδή τα Σούπερ Μάρκετ!

Ηλεκτροκίνητον εργοστάσιον αριστέων άζουρ, κεντημάτων και σχεδιαστήριον

ΧΑΡΑΛΑΜΠΟΠΟΥΛΟΣ
ΧΑΡΟΚΟΠΟΣ

ΜΑΙΖΩΝΟΣ 119 - ΠΛΑΤΕΙΑ ΓΕΩΡΓΙΟΥ Α' ΠΑΤΡΑΙ

ΣΥΛΛΟΓΗ ΓΥΝΑΙΚΕΙΩΝ ΕΙΔΩΝ ΝΕΟΤΕΡΙΣΜΟΥ

Το ευθηνότερον και πλουθιότερον κατάστημα - Πωλεί τα είδη του είτας καλύτερας τιμής, διότι εφαρμόζει τό: "έπι τή καταναλώσει το κέρδος"

1 Λιωνόβιο μαχαίρι που πουλήθηκε, όπως βλέπουμε και στην εγχάρακτη σφραγίδα του, από το «Μεπαγετε» των αδελφών Αθανασίου (αρχείο Βασίλη Κανέλλη) 2 Η σακούλα από το πολυκατάστημα «Τα τρία έψιλον» που βρισκόταν πρώτα στη Μαιζώνος και μετά στη Ρήγα Φεραίου (αρχείο Νόρας Στάμου) 3-4 Ένα από τα πρώτα Σούπερ Μάρκετ της Πάτρας ήταν του Δρούβα, αρχικά στα Δικαστήρια, μετά Κορίνθου και Ζαΐρη και τέλος στον Αγιαλέξη. Φωτογραφία του 1974 (αρχείο Γιώργου Βασιλόπουλου) 5 Προπολεμική καταχώρηση του πολυκαταστήματος Χαραλαμπόπουλου και Χαροκόπου που βρισκόταν στη Μαιζώνος 119, μεταξύ Ερμού και Πλατείας Γεωργίου. «Επί τη καταναλώσει το κέρδος»

ΤΟ ΚΑΤΑΣΤΗΜΑ ΤΡΟΦΙΜΩΝ
ΑΔΕΛΦΩΝ Κ. ΔΡΟΥΒΑ
 ΑΡΙΘ. ΤΗΛ. 5-26

Σας προσφέρει διά σήμερον

ΧΑΒΙΑΡΙ ΜΑΥΡΟ
 ΜΠΡΙΚ ΝΕΑΣ ΕΣΟΔΕΙΑΣ
 ΛΥΓΟΤΑΡΑΧΟ ΜΕΣΟΛΟΓΓΙΟΥ
 & ΤΟ ΕΚΛΕΚΤΟ ΚΑΒΟΥΡΙ FANCY
 Όμοιος διά τήν αύριον. Πασχαλίνα.
 ΤΥΡΩΝ ΣΒΙΤΣΕΡΙΣ
 * ΡΟΚΦΟΡ
 ΚΑΣΕΡΙΑ & ΦΣΤΕΣ ΟΛΟΠΑΧΕΣ
 ΜΑΝΟΥΡΙΑ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ & ΜΥΖΗΘΕΡΕΣ ΚΡΗΤΗΣ
 Νέας έσοδείας

ΕΠΙΛΟΓΕΣ

ΜΗ ΧΑΣΕΤΕ ΤΟ ΣΑΒΒΑΤΟΚΥΡΙΑΚΟ
3-4 ΑΥΓΟΥΣΤΟΥ

Ο πρώτοι φούρνοι και ζαχαροπλαστεία στην παλιά Πάτρα

- Οι πρώτες επιχειρήσεις στα τέλη του 19ου αιώνα ➤ Ιστορική αναδρομή
- Το περίφημο γαλακτοζαχαροπλαστεία ➤ Καταστήματα που κήθικαν
- Εξυπηρέτηση - προσωπικό - επάρκεια αγαθών στην καρδιά της Πάτρας
- Φωτογραφικό οδοιπορικό ➤ Τα Ολύμπια, ο Κόντος και ο Βοσσανόκης ➤ Παλιές ιστορίες

